

LEO TAKALON RAHASTO

Merkittävä havaitsevan tähtitieteen tutkija

Leo Takalon (17.10.1952–22.5.2018) rahaston pääoman muodostaa Leo Takalon toiveen mukaisesti Turun Yliopistosäätiölle lahjoitettu omaisuus. Rahaston tuotoilla tuetaan Turun yliopistossa suoritettavaa tähtitieteen alan tutkimusta. Apurahoja jaetaan maisterintutkinnon suorittaneille jatko-opiskelijoille, jotka ovat Suomen kansalaisia.

Leo Olavi Takalo syntyi Kemissä 1952 kahdeksanlapsiseen perheeseen. Hänen äitinsä hoiti lapsia kotona ja isä työskenteli Veitsiluodon voimalaitoksessa lämmittäjänä. Myös Leo Takalo oli muutamana kesänä töissä Veitsiluodossa. Lapsuudenkodissa luonto oli lähellä, ja koko perhe sienesti ja kävi marjametsällä – luonnosta saatiin merkittävä lisä ruokavalioon 1950-luvun monilapsisessa kodissa.

Leo Takalon äiti oli innokas kissafiguurien keräilijä, ja sitä kautta myös Leo innostui rahojen ja postimerkkien keräilystä jo nuorena. Kotona kaikkia lapsia innostettiin käymään koulua, ja vanhemmat lupasivat tukea taloudellisesti, jos joku lapsista halusi jatkaa keskikouluun.

Turkuun Leo Takalo muutti opintojen myötä yhtä matkaa veljensä Kaukon kanssa vuonna 1973, sillä Turun yliopistossa oli mahdollisuus tähtitieteen opintoihin – aihe, joka oli kiehtonut Leoa jo lapsena. Takalo suoritti maisteritutkinnon Turun yliopistossa ja lähti tekemään kaksoistähtiä käsittelevää väitöskirjaansa Pennsylvania State Universityyn vuonna 1981. Vuonna 1986 hän jatkoi postdoc-tutkijaksi Cambridgen yliopistoon. Turkuun Takalo palasi vuonna 1988 Tuorlan observaattoriksi. Hän työskenteli myös Yhteispuhjoismaisella kaukoputkella (NOT) muutama vuoden ajan observatorion testivaiheessa 1990-luvun alussa, ja toimi pitkään Nordic Optical Telescope Scientific Associationin neuvoston Suomen edustajana.

Leo Takalo teki merkittävän tieteellisen uran Turun yliopistossa ja toimi vuosina 2004–2005 myös määrääkaikaisena tähtitieteen professorina. Tuorlan observatorion tähtitieteilijänä Takalo oli erityisen kiinnostunut kaukaisista kvasaareista. Kvasaarit ovat mustia aukkoja, joiden massa vastaa miljoonia Aurinkoja, ja jotka säteilevät valtavasti energiaa sekä näkyvät miljardien valovuosien etäisyydestä huolimatta Maahan asti.

Takalo tunnettiin ahkerana ja tunnollisena työntekijänä, jolle tutkimuksen tekeminen oli erittäin tärkeä osa elämää. Hän oli erikoistunut havaitsevaan tähtitieteeseen ja oli aktiivinen tutkija viimeisiin vuosiinsa saakka. Vuonna 2018 hän oli mukana laajassa kansainvälisessä tutkijaryhmässä, joka onnistui paikantamaan kosmisen neutriinon lähteen kaukaiseen TXS 0506+056 -nimiseen blasaariin. Tutkimus oli ehdolla Science-lehden vuoden 2018 tieteelliseksi läpimurrokksi.

Leo Takalo oli myös innokas lukija ja omisti 28 hyllymetriä kirjaa. Vapaa-ajallaan hän liikkui luonnossa ja teki muun muassa pahkoista käsitöitä. Hän osti 1990-luvulla Sauvosta vanhan keisäasunnon, jossa eli alkuun hyvin askeettisissa oloissa, mutta remontoi taloa pikkuhiljaa kodikseen. Luontoihmisenä hänelle oli tärkeää, että metsä oli lähellä. Sauvossa Leo Takalo kalasti, marjasti ja sienesti ahkerasti. Hän oli myös aktiivinen Angelnien soutajissa, ja osallistui joka vuosi Sulkavan soutuun.

Järjestötoiminta oli Takalolle tärkeää. Angelnien soutajien lisäksi hän oli aktiivinen Salon Seudun Avantouimareissa, jossa toimi monta vuotta yhdistyksen puheenjohtajana, sekä kansantanssiseura Turun Kiikureissa. Kiikurien kanssa hän kävi usein muun muassa melomassa kesäisin Inarissa.

Luonteeltaan Leo Takalo oli ystävällinen, rauhallinen ja sovitteleva. Hän pyrki kaikissa tilanteissa järkevästi puhumalla selvittämään asian. Hän piti mahdollisimman luonnonläheisestä elämäntyylistä, ja oli säästäväinen.

Leo Takalo halusi lahjoittaa omaisuutensa tähtitieteen tutkimukseen, sillä yliopisto oli aina ollut merkittävä osa hänen elämäänsä. Takalo kuoli nopeasti edenneeseen syöpään toukokuussa 2018, ennen kuin ehti tehdä virallisen testamentin. Takalon sisarukset ja äiti olivat kuitenkin tietoisia Takalon toiveesta lahjoittaa omaisuutensa Turun yliopistossa tehtävää tähtitieteen tutkimusta varten, ja he tekivät lahjoituksen Takalon toiveen mukaisesti.

Teksti: Anna Koivisto

Kuva: Kauko Takalon kotialbumi

Turun Yliopistosäätiön tarkoitus on edistää ja tukea Turun yliopiston toimintaa. Säätiön tärkein toimintamuoto on sen yleis- ja nimikkorahastot, joiden tuotosta säätiö jakaa apurahoja. Rahastojen yhteenlaskettu koko on noin 70 miljoonaa euroa.